

REPORTATGE | La Companyia de Jesús, fundadora del centre el 1904, abandona la seva presència física un segle després

Adéu a l'Observatori de l'Ebre

Els últims tres membres de la comunitat de jesuïtes de l'institut de recerca marxaran el proper 20 de desembre arran de la decisió de l'orde de replegar les comunitats disperses arreu d'Espanya

PER A. CARALT

Isidre Moncal, Ernest Sanclement i Luis Felipe Alberca, els tres últims membres de la Companyia de Jesús de l'Observatori de l'Ebre, marxaran el 20 de desembre. Finalitzarà així una prolongada estada de més d'un segle de durada dels jesuïtes a l'institut de recerca ebrenç, que ells mateixos van fundar l'any 1904. Amb una edat al voltant dels 80 anys en tots tres casos, la recent decisió de la congregació general de la companyia de replegar les comunitats disperses arreu del territori espanyol ha precipitat la decisió.

Alberca, director de l'Observatori entre 1985 i 2000, podrà continuar fent la seva tasca d'elaboració d'un servei nacional de variacions magnètiques ràpides des de la seva nova destinació, l'Institut Químic de Sarrià de Barcelona, gràcies a la noves tecnologies. No serà el cas dels seus companys, que marxaran a Sant Cugat del Vallès i deixaran les tasques exercides els últims anys. «El germà Isidre és l'encarregat de recollir les dades meteorològiques, una tasca molt persistent que requereix, per exemple, d'una primera observació a primera hora del matí, mentre que Sanclement recollia i processava dades sobre magnetisme».

Alberca es va incorporar a l'Observatori l'any 1968, un any abans que Sanclement, mentre que el germà Isidre arribà més tard, ara fa prop de 30 anys. Durant la seva llarguíssima estada, han dormit en un pis de la comunitat a Roquetes i de dia s'han dedicat plenament a la recerca i a la gestió de l'observatori. «Hem passat temps d'eufòria quan les coses anaven bé però també temps durs. Quan vaig ser director, vaig tèm que l'observatori s'acabaria però sempre ho hem superat. Hem afrontat el futur amb optimisme», afirma Alberca.

Sense relleu

De fet, durant molts anys la comunitat de jesuïtes de l'institut estava formada per 15 membres, que assumien la direcció i gestió del centre amb l'ajuda d'uns quants investigadors seglars. Amb els pas dels anys, però, les baixes dins la comunitat no se suplien, «perquè la companyia tenia necessitats més agudes, el treball missioner, per exemple, i també cada cop érem menys», precisa l'antic director.

Davant d'això, els jesuïtes van treballar intensament per integrar seglars i institucions científiques, un procés culminat el 2001 amb un traspàs de poders a

► Els últims jesuïtes de l'Observatori de l'Ebre, d'esquerra a dreta, Luis Felipe Alberca, Isidre Moncal i Ernest Sanclement. FOTO: JOAN REVILLAS

JUAN JOSÉ CURTO SUBIRATS DIRECTOR DE L'OBSERVATORI DE L'EBRE

'Els trobarem a faltar'

Juan José Curto Subirats (Tortosa, 1957) és director de l'Observatori de l'Ebre des de l'any 2009 i treballador de l'institut científic ebrenç des de 1981.

Com valora la marxa dels tres germans jesuïtes de la comunitat?

Vist amb perspectiva, és evident que els tres s'havien fet grans i que un dia o altre marxarien a les seves destinacions finals. Però no ens esperàvem que seria de cop i al mateix temps a causa de la reestructuració de la companyia.

Amb ells, s'acaba la presència de l'orde a l'Observatori de l'Ebre.

Es tanca un cicle. Ara mateix no estaven al capdavant de l'organització però realitzaven tasques complementàries que ens anaven molt bé. La recollida i processament de dades

► El director de l'Observatori, Juan José Curto. FOTO: J. REVILLAS

en meteorologia i magnetisme i la tasca del pare Alberca dedicada a la investigació de les variacions ràpides. És una pèrdua, tant afectiva com efectiva. Ells tenien una missió, recollien dades dia a dia, i ara això ens ho haurem de repartir en

tre els investigadors del centre.

També és una pèrdua sentimental.

La companyia va fundar i ha dirigit l'Observatori de l'Ebre quasi durant un segle com si es tractés d'una família. Està clar que els trobarem a faltar, ha estat una convivència entranyable.

Els jesuïtes, tanmateix, no es desvinculen completament de l'institut.

No, de fet l'organització mantindrà la seva presència al patronat de la Fundació de l'Observatori, ens que actualment regeix l'institut. Els jesuïtes van fer un primer traspàs de poders l'any 2001 quan van impulsar la creació del patronat i l'entrada de diverses institucions científiques de Catalunya i Espanya. —A. C.

vitat a l'orde l'hem dedicat aquí. És una llàstima haver de marxar però també és un cas excepcional treballar tant de temps en un mateix lloc».

LA HISTÒRIA

Més d'un segle estudiant la Terra i el Sol

L'Observatori de l'Ebre és un institut de recerca fundat el 1904 per la Companyia de Jesús: l'orde religiós, que impartia teologia i filosofia a la població propera de Jesús, tenia també molt d'interès en la ciència. El fundador fou el pare Ricard Cirera i des dels inicis es va convertir en un centre pioner en l'estudi de les relacions entre el Sol i la Terra.

El recinte de l'observatori ocupa unes sis hectàrees en un turó a tocar de Roquetes. Entre arbres i tot tipus de vegetació, s'hi localitzen una vintena de pavellons i petites instal·lacions, dedicades des de fa 107 anys a diferents camps de la recerca científica. Des de l'any 2001 és una fundació la que regeix el centre, de la qual la Companyia de Jesús és un més dels patrons, juntament amb la Generalitat, el CSIC o els ajuntaments de Tortosa i Roquetes, entre d'altres.

La continuïtat i la fidelitat de les observacions durant més de cent anys fa que els seus arxius de registres tinguin avui un valor incalculable.